

Særlig Betydning tillægger jeg ogsaa det af Forf. S. 80 fremsatte Ønske om at man indenfor Industrien, indenfor hver Arbejdsgren for sig træffer en Overenskomst om at anvende den samme Terminologi saa vidt muligt baade for Kalkulation og Bogførsel. Der aabnes derved Mulighed for den i mange amerikanske Industriegrene anvendte Fremgangsmaade, hvorefter samtlige Branchefabrikker giver Oplysninger om de maanedlige Omkostninger, eventuelt Aarsomkostninger til et fælles Centralkontor, der bearbejder Oplysningerne og opstiller dem skematisk. De enkelte Fabrikker betegnes kun ved et Nummer, og der bevares den strengeste Diskretion med Hensyn til hvilke Fabrikker, de respektive Numre repræsenterer. Centralkontoret udsender saa en Gang om Maanedn en samlet Oversigt for samtlige Fabrikker og hver enkelt Fabrik kan da af denne Oversigt se, hvor stor dens egne Omkostninger er i Forhold til andres og derudfra sætte Undersøgelser i Gang, der kan føre til meget betydelige Udgiftsbesparelser.

Poul Peter Sveistrup.

FRANTZ PIO: *Valutaspørgsmaalet i en Nøddeskal*. 63 Sider. G. E. C. Gads Forlag. København 1925.

Flere af Taleksemplerne i denne lille Bog er ikke rigtige, fordi Forf. undertiden glemmer (f. Eks. Side 19), at en Nedgang i Kronens Værdi paa 25 pCt. svarer til en Stigning i Prisniveauet paa 33 pCt. og ikke paa 25 pCt. Dette er dog ikke Grunden til, at Side 23—24 100 svenske Kroner regnes til at svare til 140 danske under Forudsætning af et svensk Engros-Prisniveau paa 167 og et dansk paa 220. Forholdstallet er 131 og sammenholdt med en Valutakurs paa 150, saaledes som det gøres, bliver der altsaa en Overkurs udover Købekrafts-pariteten paa næsten 20 Øre. Disse 20 Øre tilskriver Forf., saaledes som han tidligere i Avisartikler har gjort det, den ugunstige Handelsbalance, men en saadan Deling af Aarsagerne til Valutakursernes Udsving synes ganske vilkaarlig. Det er heller ikke rigtigt, naar Forf. Side 12 skriver, at „da Regeringen i Kraft af sin almindelige Bemyndigelse til at træffe ekstraordinære Foranstaltninger i Anledning af Krigsforholdene udstedte en lidet ænset Bekendtgørelse om, at Nationalbanken midlertidig fritoges for at indløse sine Banksedler med Guld“;

Særlig Betydning tillægger jeg ogsaa det af Forf. S. 80 fremsatte Ønske om at man indenfor Industrien, indenfor hver Arbejdsgren for sig træffer en Overenskomst om at anvende den samme Terminologi saa vidt muligt baade for Kalkulation og Bogførsel. Der aabnes derved Mulighed for den i mange amerikanske Industriegrene anvendte Fremgangsmaade, hvorefter samtlige Branchefabrikker giver Oplysninger om de maanedlige Omkostninger, eventuelt Aarsomkostninger til et fælles Centralkontor, der bearbejder Oplysningerne og opstiller dem skematisk. De enkelte Fabrikker betegnes kun ved et Nummer, og der bevares den strengeste Diskretion med Hensyn til hvilke Fabrikker, de respektive Numre repræsenterer. Centralkontoret udsender saa en Gang om Maanedn en samlet Oversigt for samtlige Fabrikker og hver enkelt Fabrik kan da af denne Oversigt se, hvor stor dens egne Omkostninger er i Forhold til andres og derudfra sætte Undersøgelser i Gang, der kan føre til meget betydelige Udgiftsbesparelser.

Poul Peter Sveistrup.

FRANTZ PIO: *Valutaspørgsmaalet i en Nøddeskal*. 63 Sider. G. E. C. Gads Forlag. København 1925.

Flere af Taleksemplerne i denne lille Bog er ikke rigtige, fordi Forf. undertiden glemmer (f. Eks. Side 19), at en Nedgang i Kronens Værdi paa 25 pCt. svarer til en Stigning i Prisniveauet paa 33 pCt. og ikke paa 25 pCt. Dette er dog ikke Grunden til, at Side 23—24 100 svenske Kroner regnes til at svare til 140 danske under Forudsætning af et svensk Engros-Prisniveau paa 167 og et dansk paa 220. Forholdstallet er 131 og sammenholdt med en Valutakurs paa 150, saaledes som det gøres, bliver der altsaa en Overkurs udover Købekrafts-pariteten paa næsten 20 Øre. Disse 20 Øre tilskriver Forf., saaledes som han tidligere i Avisartikler har gjort det, den ugunstige Handelsbalance, men en saadan Deling af Aarsagerne til Valutakursernes Udsving synes ganske vilkaarlig. Det er heller ikke rigtigt, naar Forf. Side 12 skriver, at „da Regeringen i Kraft af sin almindelige Bemyndigelse til at træffe ekstraordinære Foranstaltninger i Anledning af Krigsforholdene udstedte en lidet ænset Bekendtgørelse om, at Nationalbanken midlertidig fritoges for at indløse sine Banksedler med Guld“;

thi hertil gaves der Regeringen speciel Bemyndigelse ved Lov Nr. 153 af 2. August 1914. Det kan i det hele ogsaa indvendes, at Forf. tillægger Seddeludstedelsen en overdreven og i moderne Kreditøkonomi systematisk set tillige urigtig Betydning.

Disse Indvendinger fik nu imidlertid alle staa ved deres Værd, hvis de ikke var Symptomer paa, at der mangler den Nøjagtighed, som allermindst et Agitationsskrift kan undvære, og som man særlig savner ved de Beregninger, paa hvilke Skriftets Hovedbetragtninger støtter sig.

De talmæssige Udgangspunkter for Forf. Uvillie mod at føre Kronen op til Guldpariteten og for at foretrække en Nedskæring til 90 Øre er nemlig, at kun 10 à 20 pCt. af de nuværende Indehavere af Kronefordringer har haft disse før 1918, samt at det indenlandske Prisniveau, da Bogen blev skrevet, det vil formentlig sige i Oktober—November 1925, svarede til en Guldverdi af Kronen paa ca. 80 Øre.

Tages nu denne sidste Paastand først, maa det siges, at den umulig kan være rigtig, thi da Detailprisniveauet i Guldlandene ligger paa 170 à 175, skulde det danske Detailpristal for at angive en Kroneverdi af 80 Guldøre mindst være 220, men dette var Pristallet ikke engang som Gennemsnit af April og Juli Priser og selvfølgelig langt mindre paa det Tidspunkt, Forf. anfører. Værdien af en saadan Gennemsnitsberegning, som sker ved Fastsættelsen af Købekraftspariteten, er jo saare omtvistelig i Almindelighed, men især naar Forholdene som Tilfældet er under en stærk Prisforskydning præges af stor Uensartethed. Men bruger man Beregningen, bør man ikke gøre Vold paa den, og jeg kan ikke finde det berettiget, at man for at beskrive Vanskelighederne ved at naa tilbage til Guldpariteten saa store som muligt, vil hævde, at vort indenlandske Prisniveau efter den ikke ubetydelige Nedgang, der dog notorisk har fundet Sted i Løbet af 1925, endnu skulde ligge 25 pCt. over f. Eks. Sveriges. Men det synes mig i denne Sammenhæng ogsaa værd at lægge Mærke til, at da den svenske Krone saa vidt havde naaet Pariteten i Begyndelsen af 1922, at Dollarkursen var 3,85 Kr., var Detailpristallet samtidig 195, og medens Riksbanken uden store Vanskeligheder sænkede Dollarkursen til Pariteten, gik der næsten et Aar, før Prisniveauet naaede sit endelige Leje. Naar det vides, at Pariteten skal naaes og fastholdes, bliver de Vanskeligheder meget formindskede, der fremkaldes af Forskellen mellem Kronens ydre og indre Værdi. Thi det ventede Prisfald afskrækker fra at ud-

nytte denne Forskel, saaledes som vi i høj Grad har set det her i Landet i 1925.

Det andet Spørgsmaal, nemlig om Omfanget af de „gamle“ Kreditorers Krav, er vanskeligere, men interessant, selv om det naturligvis nu med en Krone paa 90 Øre har forholdsvis mindre praktisk Betydning. Men det kan jo ikke nægtes, at hvis Forf. virkelig har Ret i, at kun 10 à 20 pCt. af de „gamle“ Kreditorer endnu eksisterer, taler meget for Rigtigheden af, at „nogen Nødvendighed for at tage 90 pCt. Ureffærdighed paa Slæbetov for at øve 10 pCt. Retfærdighed er aldeles ikke tilstede“. Men netop fordi Spørgsmaalet er af Interesse, er det beklageligt, at Forf. ikke giver sine Læsere Mulighed for at se, hvorledes han er naaet til disse 10 à 20 pCt., som Forf. altsaa lejlighedsvis nedsætter til 10. Derved afskærer Forf. sig paa den ene Side Mulighed for at overbevise dem, hvem Talene synes paafaldende, paa den anden Side vanskeliggøres en Drøftelse af de Forudsætninger og Skøn, som nødvendigvis maa ligge bagved Fremsættelsen af disse Tal. Det ser saaledes ud, som Forf. for det første behandler lange og korte Fordringer under eet. Men er dette rigtigt? Maa man ikke over for næsten alle Bankindlaan og en stor Del Sparekasseindlaan ræsonnere saaledes, at disse tjener til Formidling af Vareomsætningen; til den Fortjeneste, en Person opnaar gennem Deflationen som Kreditor, svarer følgelig et Tab, fordi han er Debitor for sit Varelagers Værdi. Af de eksisterende Kronefordringer paa ca. $2\frac{1}{2}$ Milliard mod Banker og ca. $1\frac{1}{2}$ Milliard mod Sparekaserne, vilde jeg derfor mene, at man i denne Sammenhæng skulde se bort fra Bankindlaan og fra f. Eks. $\frac{1}{2}$ Milliard af Sparekasseindlaanene. Om de private Fordringer har der vel ikke for Forf. foreligget Oplysninger, og da det vel ogsaa er ugørligt at forskaffe sig noget Kendskab hertil, er det formentlig rigtigere helt at se bort fra dem. Tilbage bliver de offentlige lange Fordringer, hvoraf Hovedparten formentlig er Kredit- og Hypothekforeningssgælden paa ca. $3\frac{1}{3}$ Milliard, den indenlandske Statsgæld paa $\frac{2}{3}$ Milliard, den indenlandske Kommunegæld, der skønsmæssigt ansættes til samme Beløb, Livsforsikringernes Bestand $1\frac{1}{2}$ Milliard og de lange Sparekasseindskud, der er anslaaet til 1 Milliard. Der bliver herefter ca. 3 Milliard korte og ca. 7 Milliard lange Fordringer. Tager man nu i Betragtning, at af Kredit- og Hypothekforeningssgælden er imellem 60 og 70 pCt. stiftet før 1918, der af Forf. sættes som Skæringsaar, af Stats- og Kommunegælden Halvdelen, af Livsforsikringsbestanden vel over 70 pCt., og selv

om efter 1918 naturligvis mange Obligationer har skiftet Haand — i selve Krigsaarene kan dette kun have funden Sted i ringe Omfang, da Omsætningen paa Børsen af Obligationer i disse Aar kun androg 60 à 70 Mill. Kr. om Aaret; det tilsvarende Tal i Efterkrigsaarene naaede i alt ikke op til, hvad der udstedtes af ny Obligationer, medens naturligvis paa den anden Side Omsætning uden for den officielle Notering finder Sted — mon man saa ikke kommer det rigtige ret nær ved at skønne, at af de 7 Milliarder lange Fordringer er Halvdelen „gamle“. Af samtlige Fordringer er altsaa efter dette Skøn 35 pCt. „gamle“, naar man som Forf. tager korte og lange Fordringer under eet og ikke 10 à 20 pCt., men maaske i Virkeligheden 50 pCt., naar man alene, som man formentlig bør, tager de lange Fordringer i Betragtning.

Men hertil kommer yderligere, at naar man overhovedet taler om Retfærdighed i denne Sammenhæng, saa tilfredsstilles Retfærdigheden for de „gamle“ Kreditorer end ikke ved at Kronen føres tilbage til den gamle Guldparitet. For nærmere at belyse dette, vil det være hensynsmæssigt at søge at bestemme Landbrugets Gældsbyrde under en Parikrone, dels fordi der her foreligger den bedste Mulighed for at opstille en Beregning, dels fordi netop Spørgsmaalet om Landbrugets Prioritetsbyrde har været saa stærkt fremme i Diskussionen. Regner man med Udgangspunkt i Prioritetsundersøgelsen fra 1909 med en samlet daværende Behæftelse paa Landbrugsejendomme af 1,5 Milliard Kr., svarende til ca. 60 pCt. af Ejendomsskyldsværdien, kan der baade efter Stigningen i Kredit- og Hypothekforeningsgælden¹⁾ og efter Oplysningerne om Behæftelsen ved Salg nu regnes med noget under en Fordobling af Gælden. For at være paa den sikre Side regner jeg imidlertid med, at Gælden nu udgør 3,0 Milliard Kr. Af denne Stigning paa 1,5 Milliard kan 0,5 Milliard regnes at være kommet til i Aarene indtil 1918, Resten siden. Rundt regnet hidrører altsaa 2 Milliarder fra den gamle Tid, men da Kronen selv med den gamle Guldparitet svarer til et Detailprisniveau af 170 à 175, d. v. s. 40 à 45 pCt. under den gamle Krone, faar Landbruget altsaa en Fortjeneste paa disse 2 Milliarder Kroner af ca. 850 Mill. Kr. Paa den anden Side vil Byrden paa den resterende 1 Milliard blive forøget ved, at den er laant i et Prisniveau fra ca. 260

¹⁾ Der er regnet med den hele Stigning, endskønt vel op imod et Par Hundrede Mill. Kr. hidrører fra Sønderjylland. Til Gengæld er der set bort fra Ejerskifter.

til 220, men da Pristallet i 1922 og 1923 var væsentligt herunder, kan dog Gennemsnittet ikke sættes til mere end ca. 225. Der kan saaledes for denne Milliards Vedkommende ikke blive Tale om en større Forøgelse af Byrden end paa 25 pCt. ved at Gælden skal tilbagebetales i et Priseniveau paa 170 à 175, og Landbrugets samlede Gældsbyrde vil saaledes selv med fulde Guldkroner være formindsket med ca. 600 Mill. Kroner, hvoraf de ca. 850 Mill. Kr. er taget fra de „gamle“ Kreditorer og ca. 250 Mill. fra de nye Debitorer.

Forsaavidt denne Beregning holder Stik, giver altsaa den gamle Guldkrone Landbruget en ikke ringe Favør paa sine Kreditorers Bekostning, naturligvis saa længe man tager Gennemsnit af det store Hele. Men jeg vil dog tilføje, at en gennemsnitlig Retfærdighed synes mig et mærkeligt Begreb, der mere minder om Jura end om Økonomi. Økonomisk set ligger Paritetsspørgsmaalet efter min Formening saaledes, at da vi er kommet op til en ydre Værdi af Kronen paa 92 à 93 Øre, da det vel ikke kan tænkes, at Detailpristallet til Februar skulde blive over 200, d. v. s. at Kronens indre Værdi skulde blive under ca. 87 Øre og efter den da stedfindende Lønregulering ikke gaa betydeligt i Vejret, og da det overvejende Flertal i Erhvervene og i den politiske Verden stadig kræver Kronen ført til den gamle Guldkronen, saa gør al Agitation for at standse Bevægelsen op ad en uhyre økonomisk Skade, fordi en meget stor Del af Stagnationen i Erhvervslivet (f. Eks. fuldt ud den imellem Trediedelen og Halvdelen af den samlede Arbejdsløshed omfattende Arbejdsløshed i Byggefagene m. v.) beror paa Forventningerne om, at Pristallet skal naa Vejs Ende. Derfor har jeg ogsaa ment, at naar en Pjece som den her foreliggende, skrevet saa let og elegant som den er af en Forf., til hvis Ord der lyttes, fører Argumenter i Marken af tvivlsom Holdbarhed, bør de imødegaaes, ikke for at forlænge den mere abstrakte Strid om Valutaspørgsmaalet, men for efter ringe Evne at bidrage til at Spørgsmaalet praktisk set dog engang bliver bragt til sin nu mere end nogensinde eneste rimelige Afslutning: ved den gamle Guldkronen.

E. C.